

K obsahu a formě operační přípravy v roce 1962

Podplukovník Ladislav Jaček

Již několik posledních let je stěžejním úkolem v operační přípravě procvičování operací v počátečním období války. Kdybychom sledovali specifické zaměření tohoto úkolu v jednotlivých letech, našli bychom charakteristické zvláštnosti, odrážející současný stupeň vojenské techniky a zásad operačního umění, tak jak se poměrně rychlým tempem postupně vyvíjely.

Stojíme-li na prahu nového výcvikového roku, je na místě se zamyslet nad zaměřením přípravy generálů a důstojníků našich vyšších štábů v následujícím roce. Nesporně jsme dosáhli dobrých úspěchů v chápání obsahu počátečního období války i ve způsobu plánování operací v této fázi války. Štáby už vcelku dovedně, promyšleně a účelně zpracovávají potřebnou dokumentaci.

Vypořádali jsme se tedy celkem úspěšně s jednou stránkou činnosti velitelů a štábů. Pro samé vedení operací a pro dosažení úspěchu v nich je však nesmírně důležitá právě druhá část činnosti, a to bezprostřední řízení vojsk a přímo podřízených velitelů a štábů. Právě ze studia podmínek příští možné války plyne, jaké náročné úkoly bude třeba v této oblasti plnit.

Charakteristické zvláštnosti počátečního období války, především náhlé zvraty v situaci, možnost překvapení, rychlý vývoj boje i operace, nutnost okamžitých zásahů při řešení materiálně technického zabezpečení, obrovské nároky na zdravotnickou službu, operativní zásahy do plánu dopravy, zvláštnosti podmíněné navíc tím, že začala skutečná bojová činnost se všemi svými důsledky — to všechno právě vyžaduje dovedné řízení činnosti vojsk.

Sebelejší plány, nařízení, a dohovy součinnosti nebudou nic platné, nebude-li je umět živě přizpůsobit reálnému vývoji situace a nebudeme-li umět dovést všechna nová rozhodnutí posledním vykonavatelé a tvrdě prosadit jejich provedení.

Z toho tedy vyplývá zřejmý závěr, že i nadále musíme v operační přípravě věnovat počátečnímu období války prvořadou pozornost, neboť jeho výsledky význačnou

měrou ovlivní další průběh a tím i výsledek celého ozbrojeného střetnutí.

Tento závěr je potvrzen i tou skutečností, že i ve vývoji operačního umění došlo k dalšímu pokroku a některým novým názorům. Ty je třeba v praktických aplikacích prověřit, přezkoušet a hlavně zvládnout.

Jednou z důležitých otázek je obklíčení, které jako účinná forma ničení nepřítele zůstává na pořadu studia operací. Raketové a jaderné zbraně a úsilí o vysoká tempa operací vedou ke snaze co nejrychleji proniknout do operační hloubky nepřátelské sestavy. Toto úsilí je naprosto oprávněné a je třeba i nadále takovému pojetí útočné operace prosazovat. Avšak současně nelze zapomínat na zásadu, že nepřítele je třeba zničit, máme-li dosáhnout trvalého úspěchu. Zkušenosti Velké vlastenecké války ukazují, že nejúčinnějším prostředkem likvidace protivníka bylo směle obklíčování.

Je pochopitelné, že obklíčení má v současné době podstatně jiný charakter než před sedmnácti lety. To je ovlivněno především množstvím techniky a účinky zbraní všech druhů. To ve svém důsledku znamená, že pro obklíčení a současně ničení nepřítele není zapotřebí vyrovnaného poměru sil a prostředků. Tento poměr může být upraven použitím jaderných zbraní, jež musí obklíčeného nepřítele donutit provést takový manévry, který je výhodný pro nás, a které pochopitelně musí současně zničit hlavní prostředky obklíčovaného. Raketové a jaderné zbraně je třeba použít tak, aby nepříteli nebylo dovoleno uniknout a aby zvýšenou měrou byla podryta jeho bojová morálka.

V rozpočtu použití jaderných zbraní je tedy nutno pamatovat na vyčlenění části nábojů na tento úkol. Nejpodstatnější bude ovšem vybrání doby, místa a způsobu jejich použití tak, aby byly splněny shora uvedené cíle.

Rovněž zasazování druhých sledů v operačním měřítku bude třeba znovu procvičovat, zejména z toho hlediska, že v řadě případů nebude účelné zasazovat druhosledovou armádu jako celek, být i na široké

frontě a při respektování všech opatření, aby nedošlo k nadměrnému nahromadění vojsk. Poměr sil se v průběhu operace nebude na jednotlivých směrech zpravidla přetvářet s takovou prudkostí, aby jej bylo třeba v náš prospěch měnit zasazením několika čerstvých divizí najednou. Dosavadní poznatky ukazují, že mnohdy postačí zasazení jedné divize k získání potřebného tempa v útočné operaci na příslušném směru.

I když tento závěr nemá všeobecnou platnost a nelze rozhodně tvrdit, že budeme bojující frontu zásadně žít po jednotlivých svazcích, přece jen je třeba získávat poznatky z tohoto způsobu zasazování, který se vyznačuje jistými zvláštnostmi. Přináší s sebou řadu problémů z hlediska velení, všestranného zabezpečení — připomeňme si jen otázky protivzdušné obrany a průzkumu — a pochopitelně v neposlední řadě i sled otázek materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení. Jestliže dojde k tomu, že z druhosledové armády, bude zasazen jeden — dva svazky se štábem armády a jemu přímo podřízenými speciálními útvary a svazky a kromě toho mu budou podřízeny divize bojující již na frontě, vyžádá si to nejen změnu armádních rozhraní, ale daleko větší a hlubší změny, promítající se do práce všech složek příslušných štábů i vojsk.

Se zasazováním záloh a druhých sledů úzce souvisí operační přesuny. Ty budou představovat největší část činnosti vojsk vůbec. Proto jim musí náležet ve výcviku vojsk i v přípravě štábů odpovídající místo. Předpisy nařizují, že vojska musí ukončit přesuny včas ve stanoveném prostoru i v plné bojové pohotovosti. Ke splnění těchto podmínek je třeba reálné přesuny plánovat, přihlížet ke zvláštnostem terénu, brát v úvahu všechny druhy přesunované techniky a její možnosti, odpovědně provést všechny propočty. Z hlediska příprav operačních přesunů vynikají nad jiné otázky organizace nepřetržitého velení vojskům a řízení pořádkové služby. Současně však musí být pečlivě promyšleno technické zabezpečení. Jsou-li vojska vedena k vysoké kázi během přesunů, pak při splnění uvedených úkolů nemůže docházet ke zpoždění, promíchání proudů a potížím při přechodu útvarů z pochodu do bojové činnosti.

Zvládnutí těchto učebních otázek vojsky i štáby je tím důležitější, neboť současné operace nelze vést bez odvážného

manévru z hloubky i podél fronty celými svazky. Takový manévru v podstatě představuje přesun, a to velmi rychlý, s krátkou dobou na jeho přípravu. Proto musí vojska i štáby bezpodmínečně zvládnout všechny otázky spojené s operačními přesuny. Ovšem manévru podél fronty bude zpravidla vyžadovat uvolnění divize z fronty na jednom úseku, což musí být provedeno tak, aby se nepřítel o našem zámyslu nedověděl tak pozdě, že jeho reakce bude zbytečná.

Proto takový manévru by měl být součástí každého cvičení, aby velitelé a štáby získali potřebné zkušenosti při jeho organizaci, řízení a provádění. Účinků jaderných a raketových zbraní bude využito jen tehdy, budeme-li umět účelně manévrovat s pozemními silami a prostředky. Proto narůstá v současné době význam manévru podél fronty, a to hned od prvních hodin vedení války, v době, kdy se bude rozhodovat pohraniční sražení. Tvrdošíjně trvání na původním rozhodnutí a operační sestavě by mohlo umožnit nepříteli zdržet armádní operaci. Když velitel včas přistoupí na směly manévru celým svazkem, může získat potřebnou převahu na výhodnějším směru a při současném využití jaderných zbraní může rychleji plnit stanovený úkol.

Součástí takového manévru musí být i všechna opatření, jimiž dosahujeme překvapení nepřítel. Jde tedy o komplex nejrozličnějších zásahů do původně plánované činnosti, na nichž se musí podílet všechny druhy vojsk a služeb a pro něž musí být zvlášť organizováno zabezpečení všech druhů.

Stále větší význam při vedení operací je oprávněně dáván vzdušným výsádkám. Jejich bojové vlastnosti plně odpovídají modernímu pojetí operace a tím významnější bude jejich dovedné použití v první operaci. Správná volba místa a času jejich použití přispějí k příznivému vývoji situace v náš prospěch.

Možnosti vzdušných výsádek jsou mnohotvárné a půjde o to, využít těchto možností a výcviku výsádkových vojsk k těm úkolům, které pro vedení útočné operace v počátečním období války jsou nejdůležitější. Mezi ně patří nejen úkol zmocnit se přechodu přes vodní překážku a udržet ji do příchodu hlavních sil. Může to být zničení prostředků atomového napadení nepřítel, zabránění nebo zpomalení přisunu jeho operačních záloh, znemožnění manévru silami na ohrožený směr apod. Bylo by

účelné při všech cvičeních vytvářet různorodé situace, umožňující použití výsadkových vojsk na rozmanité cíle.

Ve velení by bylo účelné věnovat pozornost dvěma základním problémům. Prvním z nich je hluboké hodnocení situace, které nelze v žádném případě provádět jen z taktického hlediska a s neúplnými propočty. Potřeba rychlého rozhodování a včasného vydání rozhodnutí ještě prohloubila požadavky na tuto základní činnost velitelů a štábů. Funkcionáři štábu si musí vždy uvědomit, jaké propočty a do jaké přesnosti jsou k rozhodnutí nutné, jaké doklady by měl velitel vyslechnout a co musí obsahovat — a naučit se to všechno přednést a vyhodnotit stručně, telegraficky. Nejlepší formou přípravy k tomu je velitelská nebo štábní letuška.

Druhou závažnou otázkou je rychlost a úplnost předávaných hlášení a rozkazů. A tady zase nelze jinak, než vyjet s rádiovými stanicemi do terénu a při štábním nácviku vybraných důstojníků tuto činnost cvičit. Přitom je výhodné procvičit i styčné důstojníky, jimž je třeba při štábních nácvicích věnovat pozornost, aby při cvičeních byli schopni plnit své funkce.

Dokážeme-li ve štábech náročným výcvikem získat dovednost v těchto dvou učebních otázkách, promítne se to do celé činnosti štábu a pozvednou se i opatření operačního a bojového zabezpečení. Rozhodně se pak nebude moci stát, aby vojska zůstávala v prostorech s vysokým stupněm radiálního zamoření, nebude možné, aby zprávy průzkumu pomalu pronikaly apod.

Zvýšenou pozornost je nutno věnovat těm vyšším štábům, které budou plnit povinnosti vyplývající z funkce teritoriálního orgánu. Jejich úkoly budou poněkud odlišné od frontových štábů a složitější zejména o spolupráci s civilním sektorem. Přitom je třeba současně zvládnout jejich vnitřní problémy a otázky spolupráce s frontovými štáby.

Vyšší štáby letectva a protivzdušné obrany státu budou muset v příštím roce hlavně pozornost zaměřit na otázky velení, sladění vnitřní součinnosti a na spolupráci se štáby pozemních vojsk. Bude třeba dovést je k manévruvrat jednotlivými druhy prostředků letectva a protivzdušné obrany státu a účelně používat atomových zbraní.

*
*
*

V posledních letech se podařilo podstatně odbourat školské metody v systému

přípravy generálů a důstojníků. Důraz byl správně položen na praktickou přípravu štábů v těch podmínkách, v nichž ve válce budou pracovat. Jedině tak lze získat pracovní návyky v polních podmínkách a ve spolupráci složek štábu.

Tendence, aby důstojník byl školen proto, aby nějakou přípravou vůbec prošel, bez ohledu na to, jakou funkci bude zastávat ve válečném štábu, nejsou správné. Spory o tom, zda ve štábu svazu mají být někteří důstojníci školeni na stupni praporu nebo pluku, budou bezpředmětné, jestliže bude každý generál a důstojník připravován k plnění těch funkčních povinností, pro něž je předurčen ve válečném štábu.

Mělo by se stát zásadou, že tato příprava se týká nejen praktických cvičení, ale že v plném rozsahu do ní musí být zahrnuta i opatření teoretického rázu. Je pochopitelné, že řada učebních úkolů bude pro všechny účastníky školení shodná, jako budou např. otázky spojené s použitím atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení a ochrany proti nim. Ovšem i specifikace teorie je nutná, protože všechna opatření operační přípravy musí být zaměřena k jednomu cíli.

Na operační přípravu je v plánech vyšších štábů věnována řada hodin. Důstojníci cvičení připravují, zúčastňují se jich jako zařazení ve štábech nebo v rozhodčí službě a kromě toho studují, provádějí semináře a vůbec se teoreticky zdokonalují. Dosažené výsledky by mohly být ještě vyšší, kdyby operační příprava byla stále řízena osobně přímými náčelníky, kdyby byla větší pozornost věnována metodice a posloupenosti přípravy a kdyby byly více předávány získané zkušenosti a poznatky.

K tomu je možné vytvořit předpoklady promyšleným plánováním, jímž bude zabezpečena cílevědomost a skloubenost všech provádějících opatření a soustavné zvyšování znalostí a zkušeností jednotlivých důstojníků i štábů jako celku.

Maximální pozornost bude účelně věnovat praktické přípravě v těch podmínkách a v tom složení, v němž štáb bude ve válce pracovat. Je podstatný rozdíl mezi štábním cvičením na mapách a v terénu, protože podmínky polního štábu včetně vzdálenějšího rozmístění, přemístování, menšího pracovního pohodlí, polního spojení atd. mají určitý vliv na metody práce štábu, který především musí při cvičení získat ty návyky, které musí být v boji samozřejmostí.

Jestliže jsme v minulých letech věno-

vali pozornost studiu polního řádu a základních předpisů, bude se třeba zaměřit v příštím roce ve vyšších štábech na zvládnutí zásad směrnice Oper-1-3 (organizace a vedení operací v soudobých podmínkách), která bude základním vodítkem pro plánování a vedení operací.

Pokud jde o jednotlivá opatření operační přípravy, zdá se účelné snížit v příštím výcvikovém roce počet dnů vyhrazených na samostatnou přípravu, čímž se přiblížit reálným možnostem štábů. Velitelská zaměstnání by měla být zaměřena na semináře k obtížnějším teoretickým partii, na praktické nácviky (v používání pomůcek pro vyhodnocování radiční situace, volbu vlastních atomových úderů apod.) a ko-

nečně na přednášky zásadního charakteru. Samostatné studium i velitelská zaměstnání by měla být teoretickou predehrou štábních a velitelsko-štábních cvičení, na která je třeba položit hlavní důraz.

Počty hodin a dnů na operační přípravu je nutno stanovit reálně vzhledem k dalším úkolům, které velitelé a štáby musí plnit. Na druhé straně je nutné tento vyhrazený čas dodržet a co nejúčelněji využít, nedovolit osvobozování od těchto zaměstnání, improvizaci ve složení cvičných štábů a důsledně dbát na to, aby všechna opatření operační přípravy vedla generály a důstojníky k dovednému plnění těch úkolů, které jim vyplývají z funkce ve válečných štábech.